

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

-обавезна садржина- свака рубрика мора бити попуњена

(сви подаци уписују се у одговарајућу рубрику, а назив и место рубрике не могу се мењати или изоставити)

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовao комисију: Дана 22.06.2018. године на седници Наставно-научног већа Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду донета је одлука о именовању комисије за оцену докторске дисертације Милице Војводић под насловом <i>Компетенције наставника као фактор развоја ликовног стваралаштва ученика основношколског узраста</i></p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Проф. др Светлана Костовић - председница комисије редовни професор; ужа научна област: Педагогија; датум избора у звање редовног професора: 29.03.2013. године; запослена на Филозофском факултету, Универзитета у Новом Саду • Проф. др Бојана Шкорц – члан комисије редовни професор; ужа научна област: Психологија; датум избора у звање редовног професора: 25.12.2014. године; запослена на Факултету ликовних уметности, Универзитета уметности у Београду • Проф. др Сања Филиповић – ментор/члан ванредни професор; ужа научна област: Методика наставе ликовне културе; датум избора у звање ванредног професора: 30.09.2015. године; запослена на Факултету ликовних уметности, Универзитета уметности у Београду
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Милица, Васо, Војводић</p> <p>2. Датум рођења, општина, држава: 10.02.1983, Нови Сад, Република Србија</p> <p>3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив: Академија уметности, Департман ликовних уметности, студијски програм - графика, звање Дипломирани графичар - мастер</p> <p>4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија: 2011, Методика наставе</p> <p>5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране: /</p> <p>6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: /</p>

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Компетенције наставника као фактор развоја ликовног стваралаштва ученика основношколског узраста

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са знаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Докторска дисертација је написана на 343 стране и подељена у осам поглавља: Увод (4 стране), Теоријски оквири (102 стране), Пројекат истраживања (15 страна), Резултати истраживања и интерпретација (169 страна), Дискусија најважнијих резултата истраживања (8 страна), Закључци на основу најважнијих резултата истраживања (5 страна), Литература (7 страна) и Прилози (22 стране). Докторска дисертација је илустрована са 69 графикона и 253 табеле. У склопу докторске дисертације налази се три прилога. Цитирано је 143 литературних навода.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Наслов:

Наслов докторске дисертације је јасно дефинисан, одражава суштину испитиване проблематике и директно указује на циљ истраживања.

Комисија сматра да је наслов јасан и прецизан.

Увод:

У уводном делу докторске дисертације систематично и прегледно су изнете потребе истраживања, као и проблеми којима се кандидаткиња бавила. На првом месту истакнута је улога васпитно-образовног система у процесу неговања креативних потенцијала деце и младих. Као полазиште је постављено питање: Како у току школовања сачувати факторе креативности и како омогућити еманципацију личности ученика? Изнега је претпоставка да значајну улогу у овом процесу може имати ликовно васпитање и образовање које пружа велике и разноврсне могућности за развој стваралаштва, усвајање естетских вредности и развој културног идентитета. Такође је узнета и сумња да значај наставе ликовне културе није довољно препознат у васпитно-образовном систему Републике Србије, те да актуелна васпитно-образовна пракса у том погледу показује значајне недостатке. Препознати су и набројани различити фактори који отежавају положај и организацију наставе ликовне културе, те умањују њену улогу у развоју личности ученика. У складу с тим, образложено је да кључна одређеност за проучавање ове теме проистиче из њене актуелности. У фокус су стављени учитељи и наставници ликовне културе, односно њихове наставничке компетенције и њихова улога у развоју стваралачких потенцијала и ликовног израза ученика основних школа.

Уводни део дисертације је на сажет начин представио проблеме који су послужили као полазна основа за истраживање, као и релевантна и актуелна сазнања о проблематици изнетој у наслову.

Теоријски оквири:

Теоријски оквири истраживања презентовани су унутар неколико целина.

У првом делу су разматране могућности развоја креативних потенцијала деце на пољу ликовног стваралаштва. Дат је преглед различитих приступа проблему креативности, а међу њима су издвојене две доминантне струје – прва, која креативност детерминише као својство изузетних појединаца способних да друштву подаре нешто ново и од општег значаја; док друга креативност схвата као урођену особину и потенцијал својствен свим људима, што је послужило као основа и подстрек за даљи истраживачки рад. У фокусу кандидаткињих интересовања нашла су се истраживања креативности у домену дечијег ликовног стваралаштва. У том контексту сагледане су и могућности развоја креативности и различитих аспеката личности путем ликовног стваралаштва у настави ликовне културе.

У другом делу је систематично и јасно приказан развој схватања о ликовном васпитању и образовању у контексту савремених образовних тенденција. Представљени су општи васпитно-образовни циљеви у области ликовног стваралаштва, као и специфични циљеви и задаци наставног предмета ликовна култура за основну школу актуелни у васпитно-образовној пракси на нашим просторима. Разматрани су и општи принципи од којих се полази у неговању дечијег ликовног стваралаштва у настави ликовне културе.

У трећем делу је разматрана важност наставника за успех васпитно-образовног процеса, а у

прилог томе дат је преглед владајућих ставова и релевантне литературе. Кандидаткиња је професији наставника приступила из угла стандардизованих листа компетенција, при чему је приказала различите ставове и одређења релевантних аутора. Акцент је стављен на компетенције учитеља и наставника ликовне културе у светлу специфичности наставе ликовне културе, а размотрене су и могућности дефинисања и класификовања дидактичко-методичких компетенција у области ликовне културе.

У четвртном делу извршена је компарација студијских програма и програмских садржаја факултета који обезбеђују компетенције за рад у области наставе ликовне културе, односно Педагошког факултета и Академије уметности, Универзитета у Новом Саду. Анализа предмета из области методике ликовног васпитања и образовања и предмета из области ликовне културе извршена је на основу исхода учења. Теоријска одређења исхода учења представљена су систематично и прегледно кроз анализу доминантних ставова у литератури, као и педагошких импликација и употребе исхода учења у високом образовању. Приликом компарације акценат је стављен на употребу различитих таксономија приликом дефинисања исхода учења.

Теоријски оквири истраживања су јасно постављени и презентују актуелна сазнања о проблематици којом се дисертација бави. Комисија сматра да теоријски оквири одговарају потребама истраживања.

Пројекат истраживања:

У оквиру пројекта истраживања представљен је методолошки приступ проблему истраживања

Предмет и проблемско поље истраживања су јасно постављени и односе се на утврђивање фактора који утичу на развој дечије креативности и дечијег ликовног стваралаштва. Овим радом кандидаткиња је покушала дати одговор на питање: У којој мери дидактичко-методичке компетенције, ставови и поступци учитеља и наставника ликовне културе утичу на развој креативног, дивергентног мишљења и ликовног израза ученика основношколског узраста?

Циљ истраживања је јасно дефинисан: сагледати ефекте дидактичко-методичке оспособљености и методичког приступа ликовном васпитању и образовању наставника кроз прикупљање података и анализу: а) програма иницијалног образовања учитеља и наставника ликовне културе, б) ставова и поступака учитеља и наставника ликовне културе у васпитно-образовној пракси, в) продуката ликовног стваралаштва ученика са којима учитељи и наставници ликовне културе остварују програм наставе ликовне културе.

У складу са циљем дефинисан је основни задатак, а то је утврдити да ли постоји разлика у: 1) нивоу ликовно-обликовног развоја ученика са којима програм наставе ликовне културе остварују учитељи и наставници ликовне културе, 2) ставовима и методичким поступцима учитеља и наставника ликовне културе у настави ликовне културе; при чему ће се у обзир узимати програми иницијалног образовања учитеља и наставника ликовне културе и ниво дидактичко-методичке оспособљености, радно искуство (године стажа) наставника, стручно усавршавање наставника у области ликовне културе, пол ученика, узраст ученика, као и образовни ниво родитеља ученика. Из основног задатка, прецизно су дефинисани истраживачки и посебни задаци.

У складу са циљем истраживања јасно је дефинисана основна хипотеза која предвиђа да постоје разлике у: 1) нивоу ликовно-обликовног развоја ученика са којима програм наставе ликовне културе остварују учитељи и наставници ликовне културе, 2) ставовима и методичким поступцима учитеља и наставника ликовне културе у настави ликовне културе, а на шта утичу: програми иницијалног образовања учитеља и наставника ликовне културе и ниво дидактичко-методичке оспособљености; радно искуство (године стажа) наставника; стручно усавршавање наставника у области ликовне културе; пол ученика; узраст ученика; као и образовни ниво родитеља ученика. На основу основне хипотезе, прецизно су дефинисане посебне хипотезе.

У методологији су детаљно представљене методе, технике и инструменти истраживања. У истраживању су коришћене историјска и дескриптивна метода, као и ex-post-facto поступак. У истраживању су примењена два инструмента: модификовани *Тест седам цртежа* и *Упитник за учитеље и наставнике ликовне културе* састављен за потребе овог истраживања.

Такође је детаљно представљен истраживачки узорак који су чиниле две групе. У првом делу истраживања, у ком је као инструмент коришћен модификовани *Тест седам цртежа*, узорак је чинило 210 ученика који су школске 2015/2016. године похађали II и VI разред основних школа градске, приградске и сеоске средине, мешовитог социоекономског статуса, просечних или изнадпросечних интелектуалних способности. У другом делу, у ком је као инструмент коришћен

Упитник за учитеље и наставнике ликовне културе, узорак је чинило 87 учитеља и наставника ликовне културе запослених у основним школама градске, приградске и сеоске средине.

Објашњена је процедура и начин прикупљања података. Дат је детаљан протокол према ком је спроведено истраживање – етапе, место и време експерименталног истраживања, као и сам ток.

Дефинисане су примењене статистичке методе и начини обраде података. Поставка методологије је таква да се истраживање може поновити.

Циљ, задаци и хипотезе истраживања су јасно формулисани. Комисија сматра да имају пуно научно и друштвено оправдање, да су засновани на научно признатим методама, да одговарају актуелности теме и оцењује их позитивно. Материјал и методологија истраживања су детаљно описани у дисертацији, прикладно одабрани и по мишљењу Комисије адекватни и подобни за ову докторску дисертацију.

Резултати истраживања и интерпретација:

Резултати истраживања приказани су у оквиру четири целине.

У првом делу су приказани резултати анализе утицаја различитих фактора на ликовно-обликовни развој ученика основне школе. У оквиру ове целине представљени су резултати утицаја следећих фактора: - програма иницијалног образовања учитеља и наставника ликовне културе, - затим нивоа дидактичко-методичке оспособљености учитеља и наставника ликовне културе, - радног искуства, тј. година стажа наставника, - стручног усавршавања наставника у области ликовне културе, - као и пола ученика, - узраста ученика и – образовног нивоа родитеља ученика.

У другом делу приказани су резултати анализе ликовно-обликовног развоја ученика основне школе. Ниво ликовно-обликовног развоја сагледан је и прегледно презентован кроз ниво креативног (дивергентног) мишљења, визуелног мишљења, визуелног памћења, креативне продукције, визуелног опажања и транспозиције елемената уметничког дела, визуелног опажања и визуелне маште.

У трећем делу приказани су резултати анализе дидактичко-методичке оспособљености учитеља и наставника ликовне културе у области ликовног васпитања и образовања. Ниво дидактичко-методичке оспособљености испитаника анализиран је кроз десет аспеката:- наставник познаје значај и улогу ликовног васпитања и образовања, и наставе ликовне културе, као и сопствену улогу и задатке у том процесу, - наставник познаје основне захтеве за моделовање наставног процеса, - наставник познаје садржаје у односу на матичну област, - наставник плански користи различита дидактичка средства, - наставник познаје критеријуме и поступке за избор тема, - наставник зна и примењује критеријуме за процењивање, вредновање и награђивање дечијих ликовних радова, - наставник познаје естетску, дидактичку и васпитну функцију и намену изложби дечијих ликовних радова, - наставник познаје и компетентно примењује уметничка дела у настави, - наставник познаје принципе од којих се полази у неговању дечијег ликовног израза, - и наставник познаје начине прожимања садржаја ликовног васпитања и образовања са осталим васпитно-образовним садржајима.

У четвртном делу презентовани су резултати анализе утицаја различитих фактора на ниво дидактичко-методичке оспособљености учитеља и наставника ликовне културе у области ликовног васпитања и образовања. У оквиру ове целине представљени су резултати утицаја следећих фактора: - врсте иницијалног образовања наставника, - затим радног искуства, тј. година стажа наставника, - као и стручног усавршавања у области ликовне културе.

Резултати су прегледно приказани, табеларно и графички, уз јасно текстуално тумачење. Резултати произилазе из примењене методологије и изнесени су логичним редоследом уз опис и тумачење сваког приказаног резултата.

Комисија сматра да су резултати истраживања изложени уверљиво, разумљиво и прегледно, као и да су адекватно статистички анализирани.

Дискусија најважнијих резултата истраживања:

У поглављу дискусија, кандидаткиња је систематично и јасно образложила добијене резултате. Извршена је и презентована дискусија резултата анализе утицаја различитих фактора на ликовно-обликовни развој ученика основне школе, затим дискусија резултата анализе ликовно-обликовног развоја ученика основне школе, дискусија резултата анализе дидактичко-методичке оспособљености учитеља и наставника ликовне културе у области ликовног васпитања и образовања, као и дискусија резултата анализе утицаја различитих фактора на ниво дидактичко-методичке оспособљености учитеља и наставника ликовне културе у области ликовног васпитања и

образовања

У дискусији кандидаткиња је систематично, јасно и стручно образложила додијене резултате.

Закључци на основу најважнијих резултата истраживања:

Резултати испитивања упоређени су са резултатима других истраживања у светлу савремених научних и стручних сазнања из испитиване области. Цитирани литературни подаци су критички одабрани, релевантни, актуелни и у значајној мери доприносе расветљавању проблематике којом се кандидаткиња бави.

Кандидаткиња је претходно образложене резултате упоредила са актуелним и критички одабраним литературним подацима.

Литература: Изабрана литература је добро одабрана и обухвата велики број научних и стручних радова, међу којима су многи објављени у водећим светским и домаћим часописима.

Сви садржани литературни подаци су актуелни, критички одабрани и уверљиви. Библиографија је навођена по опште усвојеним правилима.

Прилози: У Прилозима се налази Упитник за учитеље и наставнике ликовне културе креиран за потребе истраживања, затим *Тест седам цртежа* модификован за потребе истраживања, као и документ *Стандарди компетенција за професију наставника и њиховог професионалног развоја*.

Сви прилози су адекватно одабрани и презентовани.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у часопису са СЦИ листе односно са листе министарства надлежног за науку када су у питању друштвено-хуманистичке науке. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

- **Војводић, М.** (2016). Однос ликовног васпитања према дискурсу одрживог развоја, *Педагошка стварност*, год. LXII, бр. 1, Нови Сад: Педагошко друштво Војводине, 117-127, UDK 37, ISSN 0553-4569 (M52)
- **Војводић, М.** (2016). Могућности имплементације садржаја еколошког образовања у наставу ликовне културе, *Педагошка стварност*, год. LXII, бр. 2, Нови Сад: Педагошко друштво Војводине, 327-337, UDK 37, ISSN 0553-456 (M52)
- **Vojvodić, M., Filipović, S.** (2018). Kompetencije likovnog pedagoga u svetlu savremene metodičke prakse. U: Zbornik radova sa 10. međunarodne konferencije *Horizonti*, X/10, 169-180, UDK 37.036-053.2 371.3::73/76, ISBN 978-86-87893-38-2; 37.01(082) 371.3:796(082) 613.2(082) (M33)
<http://horizonti.vsovsu.rs/index.php/zbornici>
- Filipović, S., **Vojvodić, M.** (2018). The importance of art teachers' basic and specific professional competences. In: *Research Result - Pedagogy and Psychology of Education*, Том 4, Выпуск №1, Belgorod: Federal State Autonomous Educational Institution of Higher Education "Belgorod National Research University", 41-50, ISSN 2313-8971, УДК 372.87 DOI: 10.18413/2313-8971-2018-4--41-50 (M53)
<http://research-result.ru/journal/pedagogy/>
<http://rpedagogy.ru/journal/issue/1-15-2018/>
<http://rpedagogy.ru/journal/annotation/1342/>

- Filipović, S., **Vojvodić, M.** (2017). Structural development of child's artistic expression. In: *Journal of Subject Didactics*, Vol. 1, No. 2, 119-126, ISSN 2466-4596; DOI: 10.5281/zenodo.438177
<http://aes.bio.bg.ac.rs/index.php/JSD/issue/view/1-2>
<https://zenodo.org/record/438177#.W0cxrrglG70>
- **Војводић, М.** (2015). Утицај ликовног стваралаштва на формирње идентитета код деце и омладине, Зборник *Уметност и теорија*, одсека за теорију уметности, Факултета ликовних уметности у Београду, бр. 2, 64-71, UDK 7.01(082), ISSN 2406-2162 (M54)
<http://flu.bg.ac.rs/wp-content/uploads/2015/12/ZBORNİK-FLU-2-10.12..pdf>
- **Војводић, М.** (2015). Утицај ликовног педагога на развој мотивације ученика у ликовном изражавању, Зборник *Уметност и теорија*, одсека за теорију уметности, Факултета ликовних уметности у Београду, бр. 1, 48-57, UDK 7.01(082), ISSN 2406-2162 (M54)
<http://flu.bg.ac.rs/wp-content/uploads/2015/12/Zbornik-1-22.11.2015..pdf>
- **Војводић, М.**, Зељковић, З., Бјелица-Миловановић, Д., Гајић, Г., Телечки, Т. (2015). Утицај интердисциплинарног приступа на постигнућа ученика у настави хемије, математике и ликовне културе, Зборник радова са другог стручно-научног скупа са међународним учешћем *ХОЛИПРИ 2014 - Холитички приступи у предшколској педагозији – теорија и пракса*, Пирот: Висока школа струковних студија за образовање васпитача, 254-261, ISBN 978-86-83729-22-7 (M33)
<http://pakadem.edu.rs/wp-content/uploads/2014/03/Zbornik-radova-HOLIPRI-2014.pdf>
- **Vojvodić, M.** (2013). Uloga pedagoške komunikacije u likovnom vaspitanju i obrazovanju dece predškolskog i osnovnoškolskog uzrasta, Zbornik radova sa naučnog skupa sa međunarodnim učešćem *Razvojne karakteristike deteta predškolskog uzrasta – holistički pristup*, Novi Sad: TIMS i Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača, 100-109, ISBN 978-86-85871-25-2 (M33)
<http://www.tims.edu.rs/wp-content/uploads/2014/10/Zbornik-radova-2013.pdf>

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Полазећи од проблема истраживања који се примарно односио на утврђивање фактора који утичу на развој дечијег ликовног стваралаштва и испитивање утицаја дидактичко-методичких компетенција, ставова и поступака учитеља и наставника ликовне културе на ликовно-обликовни развој ученика, издвојени су следећи кључни резултати:

- Резултати добијени компарацијом студијских програма и програмских садржаја факултета који обезбеђују компетенције за рад у области наставе ликовне културе показали су да постоји разлика у компетенцијама које учитељи и наставници ликовне културе стичу у оквиру иницијалног образовања. Дошло се до закључка да уметнички факултети обезбеђују шири опсег компетенција потребних за рад у области наставе ликовне културе.
- Добијени резултати показали су да на ликовно-обликовни развој ученика утиче иницијално образовање наставника, те да наставници ликовне културе, који су образовање стекли на уметничким факултетима, постижу значајно боље резултате у подстицању ликовно-обликовног развоја ученика основношколског узраста од учитеља, који су иницијално образовање стекли на учитељским факултетима.
- Резултати су такође показали да на ликовно-обликовни развој ученика утичу и поједини аспекти дидактичко-методичке оспособљености наставника. Тако су на модификованом *Тесту седам цртежа* боље резултате постигли ученици чији наставници у појединим аспектима показују виши ниво дидактичко-методичке оспособљености.
- Утврђено је да на ликовно-обликовни развој ученика утиче и стручно усавршавање наставника, те да значајно боље резултате постижу ученици чији се наставници континуирано стручно усавршавају у области ликовне културе.
- Резултати добијени модификованим *Тестом седам цртежа* недвосмислено су показали да постоје разлике у ликовно-обликовном развоју ученика основношколског узраста, те да боље резултате постижу ученици са којима програм наставе ликовне културе остварују наставници

ликовне културе у односу на ученике са којима програм наставе ликовне културе остварују учитељи.

- Резултати добијени *Уптником за учитеље и наставнике ликовне културе* показали су да између учитеља и наставника ликовне културе постоји разлика у нивоу дидактичко-методичке оспособљености, али само у појединим аспектима. Међутим, у аспектима у којима се разлика јавила, одговори наставника ликовне културе, односно њихови ставови и поступци, показали су већу усклађеност са савременом концепцијом ликовног васпитања и образовања.
- Како је узорак веома јасно подељен на учитеље који су иницијално образовање стекли на учитељским факултетима и наставнике ликовне културе који су иницијално образовање стекли на уметничким факултетима, потврђено је да врста иницијалног образовања наставника утиче на поједине аспекте његове дидактичко-методичке оспособљености. Стога се може поновити горе изнет закључак да у појединим аспектима одговори наставника ликовне културе показују већу усклађеност са савременом концепцијом ликовног васпитања и образовања.
- Утврђено је да радно искуство, односно године стажа наставника утичу на поједине аспекте дидактичко-методичке оспособљености. Међутим, одговори ни једне групе испитаника нису издвојили као посебно блиски савременој концепцији ликовног васпитања и образовања.
- На крају, резултати су показали да стручно усавршавање наставника у области ликовне културе утиче на поједине аспекте дидактичко-методичке оспособљености. У аспектима у којима се разлика јавила, одговори наставника који се стручно усавршавају показали су већу усклађеност са савременом концепцијом ликовног васпитања и образовања.

Приликом тумачења приказаних кључних резултата треба имати у виду да су ученици изложени и бројним другим факторима који утичу на ликовно-обликовни развој, као и да значајну улогу у овом процесу играју њихове индивидуалне карактеристике. Дакле, ликовно-обликовни развој није искључиво последица систематског утицаја наставника, те разлике у резултатима не треба тумачити само на основу тога да ли програм наставе ликовне културе са ученицима остварују учитељи или наставници ликовне културе, али је њихов утицај несумњиво значајан.

На основу приказаних кључних резултата и запажања изведени су следећи општи закључци:

- Недвосмислено је потврђено мишљење да је улога наставника у остварењу васпитно-образовних циљева у настави ликовне културе, међу којима је и ликовно-обликовни развој ученика, веома важна.
- На учитељским факултетима неопходно је ојачати позицију предмета из области ликовне културе, док је положај и значај предмета из области методике ликовног васпитања и образовања потребно јасније дефинисати како на учитељским, тако и на уметничким факултетима. Закључак је да би се кључне промене требале десити на нивоу исхода учења, чија би модификација и унапређење омогућили студентима да стекну свеобухватнији опсег наставничких компетенција.
- За очување дечијег ликовног израза важан је методички приступ наставника. Дошло се до закључка да је у актуелној васпитно-образовној пракси учитељима потребна додатна подршка у области ликовне уметности и ликовно-уметничке праксе, док је подршка у јачању постојећих дидактичко-методичких компетенција у области ликовне културе неретко потребна и учитељима и наставницима ликовне културе.
- Напредак у актуелној методичкој пракси не зависи само од квалитета иницијалног образовања наставника, већ и од компетенција које наставници стичу кроз процес континуираног стручног усавршавања. Дакле, професионални развој наставника не престаје са завршетком иницијалног образовања, односно дидактичко-методичка оспособљеност у области ликовне културе може се развијати током читавог радног века.
- Веома је важно да наставник буде свестан своје улоге у неговању стваралачког изражавања деце и младих, али је неопходно да ову улогу препозна и васпитно-образовни систем, као и друштво у целисти.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Кандидат је показао систематичан научно-истраживачки приступ у анализи великог броја прикупљених података. Резултати истраживања у односу на постављене циљеве приказани су систематично, јасно и прегледно помоћу табела и графика, уз одговарајуће тумачење у тексту. Подаци добијени у току истраживања обрађени су и анализирани помоћу адекватних статистичких тестова. Кандидаткиња је резултате дисертације јасно и прецизно тумачила и поредила са резултатима истраживања домаћих и страних аутора.

Комисија закључује да се приказ и тумачење резултата истраживања, које је спроведено у оквиру докторске дисертације, могу сматрати адекватним и коректним, те даје позитивну оцену за начин приказа и тумачење резултата истраживања.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме

Дисертација је написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе

Дисертација садржи све битне елементе научног рада на основу којих би истраживање могло бити поновљено.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци

Дисертацију карактерише значајан научни допринос јер је по први пут у нашој земљи извршено свеобухватно истраживање дидактичко-методичких компетенција учитеља и наставника ликовне културе у области ликовног васпитања и образовања, као и компарација студијских програма и програмских садржаја факултета који обезбеђују компетенције за рад у области наставе ликовне културе. Такође, извршена је анализа ликовно-обликовног развоја ученика основне школе, као и анализа утицаја различитих фактора на овај развој. У раду је, такође, извршена анализа дидактичко-методичке оспособљености учитеља и наставника ликовне културе у поменутој области, као и анализа различитих фактора који на њу утичу.

Резултати добијени овим истраживањем, интерпретирани у светлу досадашњих теоријских поставки, покрећу бројна питања и могу послужити као полазиште за нова истраживања, како у домену методике ликовног васпитања и образовања, тако и у ширим педагошким оквирима. Отворено је низ недоумица и дилема чије решавање захтева укључивање стручњака различитих профила, што може представљати својеврстан истраживачки изазов.

На основу спроведеног истраживања дате су препоруке за :

- унапређење васпитно-образовне политике високошколских институција које образују наставни кадар за рад у области наставе ликовне културе у нашој земљи. Кључне промене требале би да се десе на нивоу исхода учења, чија би модификација и унапређење омогућили студентима да стекну свеобухватнији опсег наставничких компетенција. Овоме би допринели: - јасније дефинисани исходи; - сразмерна употреба исхода из свих домена и димензија; - као и повећање броја исхода који припадају сложенијим и вишим категоријама и димензијама.
- јачање и развој постојећих компетенција учитеља и наставника ликовне културе у области ликовне културе кроз континуиран процес стручног усавшавања. Указано је на важност развијања што квалитетнијих програма стручног усавшавања у области ликовне културе, како би се обезбедио напредак у актуелној методичкој пракси.
- интензивирање међусобне сарадње и размене искустава, ставова, методичких приступа и поступака учитеља и наставника ликовне културе.

<ul style="list-style-type: none"> нов и другачији приступ стандардизованим листама компетенција које би у обзир узимале специфичности наставног предмета ликовна култура. <p>На основу свега претходно изнетог, радом се указује на потребу јачања положаја предмета ликовна култура у васпитно-образовном систему, као и улоге учитеља и наставника ликовне културе у развоју ликовног стваралаштва и различитих аспеката личности ученика. Такође је указано на неопходност холистичког приступа проблему очувања стваралачких потенцијала деце и младих, односно интегрисаног приступа свих васпитно-образовних чинилаца и делатности за целовит развој личности ученика. Водеће место у овом сложеном процесу може да заузме ликовно васпитање и образовање, али оно не сме остати усамљено у идеји очувања учениковог активног стваралачког односа према раду и животу.</p>
<p>4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања</p> <p>Докторска дисертација не садржи формалне нити суштинске недостатке који би могли утицати на резултате истраживања.</p>
<p>X ПРЕДЛОГ:</p>
<p>На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:</p>
<p>На основу укупне оцене дисертације, Комисија предлаже Наставно-научном већу Филозофског факултета у Новом Саду и Сенату Универзитета у Новом Саду да се докторска дисертација под насловом <i>Компетенције наставника као фактор развоја ликовног стваралаштва ученика основношколског узраста</i> прихвати и кандидату одобри одбрана.</p>

Датум: 16.07.2018.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Проф. др Светлана Костовић, редовни професор Филозофског факултета,
Универзитета у Новом Саду, Одсек за Педагогију, председник

Проф. др Бојана Шкорц, редовни професор Факултета ликовних уметности,
Универзитета уметности у Београду, Одсек за теорију уметности, члан

Проф. др Сања Филиповић, ванредни професор Факултета ликовних уметности,
Универзитета уметности у Београду, Одсек за теорију уметности, ментор / члан

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.